MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI

Seduta ta' l-24 ta' Ottubru, 2005

Citazzjoni Numru. 1145/2002

Marcellino u Maria Dolores konjugi Borg.

-vs-

Salvina Zammit.

Il-Qorti;

Rat l-att tac-citazzjoni pprezentata fil-15 ta' Ottubru, 2002 li permezz taghha l-atturi ppremettew:

Illi fil-11 ta' Mejju, 2002 waqt li l-attur Marcellino Borg kien isuq il-*motorcycle* numru MAR-029 fiz-Zurreq dan safa nvolut f'incident stradali mal-*car* Fiat Uno numru IAD-217 misjuqa mill-konvenuta.

Illi fl-incident, oltre hsara fil-*motorcylce*, l-attur wegga gravement u safa permanentament parzjalment dizabilitat.

Illi ghall-incident stradali msemmi kienet tahti l-konvenuta minhabba mprudenza, negligenza, imperizja u inosservanza tar-regolamenti meta harget minn triq laterali mmarkata STOP.

Illi l-konvenuta njorat is-sejha tal-istanti biex in segwitu ghall-incident thallashom id-danni lilhom dovuti.

Ghalhekk titlob lil din l-Onorabbli Qorti ghaliex m'ghandhiex:

1. Tiddikjaraha responsabbli ghall-incident suriferit u ghad-danni li b'rizultat tal-istess sofrew l-atturi.

2. Tillikwida d-danni occorrendo bl-opra ta' periti nominandi.

3. Tikkundannaha thallas lill-atturi l-ammont hekk likwidat u dikjarat bhala dovut in linea ta' danni.

Bl-ispejjes, komprizi ta' Lm23 ta' konsulti, dawk tal-ittra ufficjali tal-21 ta' Gunjur, 2002 u dawk tal-ittra ufficjali tal-lum ai remini tal-Kap. 104 u bl-imghax skond il-ligi kontra l-konvenuta li hi ngunta ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni ta' l-atturi mahlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet ipprezentata fis-27 ta' Jannar, 2003 li permezz taghha l-konvenuta eccepixxiet:

1. Illi fl-ewwel lok jigi eccepit illi l-attrici Maria Dolores Borg ma hiex il-legittimu kontradittur stante li hija ma kienetx involuta fl-incident stradali mertu ta' din il-kawza u ma soffriet l-ebda danni jew griehi a kawza ta' dan l-istess incident.

2. Illi fit-tieni lok, minghajr pregudizzju ghal dak gia eccepit, jigi eccepit illi l-konvenuta m'hiex responsabbli ghall-incident stradali tal-11 ta' Mejju 2002 u dan billi l-incident mertu ta' din il-kawza sehh unikament a kawza negligenza, imperizja u inosservanza tar-regolamenti attribwibbli lill-attur Marcellino Borg stante li kien l-istess attur Marcellino Borg li dahal fil-vettura tal-konvenuta li, fil-hin tal-incident, kienet wieqfa, u dan kif se jigi ippruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

3. Illi minghajr pregudizzju ghas-suespost, l-atturi ghandhom jaghmlu tajjeb ghad-danni sofferti mill-konvenuta ghal-liema raguni qieghda ssir il-kontro talba.

4. Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenuta mahlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat il-kontro-talba tal-konvenuta.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-atturi ghall-istess kontro-talba ipprezentata fil-5 ta' Settermbru, 2003 li permezz taghha eccepixxew:

1. Illi l-ewwel talba rikonvenzjonali ghandha tigi michuda ghax ghall-incident stradali kienet tahti l-konvenuta.

2. Illi t-tieni talba rikonvenzjonali ghandha tigi michuda billi m'hemm ebda danni ta' Salvina Zammit x'jigu likwidati fil-konfront tal-atturi – b'dana li jridu jigu, bla pregudizzju verifikati l-kontijiet tal-konvenuta.

3. Isegwi li t-tielet talba ghandha tigi michuda ghax m'hemm ebda quantum li l-atturi ghandhom jigu kundannati jhallsu lil Salvina Zammit.

Rat id-dikjarazzjoni tal-atturi mahlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat l-atti processwali nkluz ir-rapport tal-espert mediku.

Rat il-verbal tas-seduta tal-10 ta’ Gunju, 2005 li permezz tieghu l-kawza thalliet ghas-sentenza ghas-seduta ta’ llum wara li semghet lill-Avukati.

Rat in-nota ta’ sottomissjonijiet tal-attur.

Ikkunsidrat;

Il-Qorti semghet ix-xhieda tal-WPS Isabelle Camilleri li xehdet dwar il-kontenut tar-*Road Accident Report* a fol 71 tal-process. Xehed ukoll l-attur fl-istess seduta li qal li kien ghaddej mit-triq imsemmija (Vjal ix-Xarolla) bil-mutur meta l-konvenuta li kienet gejja minn triq ohra waqfitlu fin-nofs u ghalkemm ipprova jevitaha ma rnexxilux u grat il-habta. Il-konvenuta esebiet affidavit fejn qalet li l-fatt li l-attur tkaxkar bil-mutur tieghu ma kellu x’jaqsam xejn mas-sewqan taghha; hija waqfet fuq l-i*stop sign* u x’hin rat li ma kien hemm ebda traffiku gej harget ghal go Triq ix-Xarolla u semghet it-tkaxkir gej minn naha ta’ fuq tat-triq. Rat allura l-mutur tal-attur jitkaxkar ghal fuq il-vettura taghha. Maria Lourdes Caruana li kienet passiggiera maghha tista tghid illi rrepetiet dan li qalet il-konvenuta fl-affidavit taghha a fol 106.

Illi fir-rigward tar-responsabilita’ tal-incident in kwistjoni ma hemmx wisq diffikolta’. L-incident gara fi Vjal ix-Xarolla, iz-Zurrieq u l-attur kien ghaddej bil-mutur tieghu mill-istess triq jew vjal. Il-konvenuta harget minn triq palesament laterali u cioe’ Triq M Perez D’Alessio. Mill-iskizz a fol 21 tal-process jidher car li l-attur kien fuq in-naha ta’ barra tat-triq u *semmai* kien ghaddej fuq il-lemin tat-triq izda dan il-fatt iktar jaddossa r-responsabilita’ lill-konvenuta ghaliex ma tistax tghid li fegg minn naha fejn ma setghetx tistennih. Hemm zewg fatturi ohra li jimmilitaw kontra l-konveuta; il-presenza ta’ *Stop Sign* mit-triq fejn kienet gejja u li l-konfigurazzjoni tat-toroq hija ta’ *T*-

junction u kwindi kien jinkombi fuqha li tieqaf u taghti d-dritta lil min ikun gej minn Vjal ix-Xarolla. Anke jekk kif qed tghid hi, il-konvenuta kienet wieqfa x'hin grat il-habta, dan ikun ifisser li kienet ta' ostakolu lill-attur li kellu kull dritt jistenna li ma jsib ebda xkiel quddiemu meta kien ghaddej minn dik it-triq. Ghalhekk ma kellu jkun hemm ebda kontestazzjoni li l-incident gara b'tort uniku tal-konvenuta li jew ma waqfitx fuq l-i*stop sign* inkella harget u waqfet fit-triq principali u allura kkostitwiet ostakolu lill-attur. Il-Qorti hija iktar propensa li tahseb li l-konvenuta ma waqfitx *fejn kellha tieqaf* ghaliex hu difficli wiehed jaccetta li waqfet u regghet waqfet. Barra minn dan naqset li zzomm l-hekk imsejjha *proper look out* ghaliex lill-attur ma ratux gej qabel ma semghet il-hsejjes tal-mutur jitkaxkar. Il-fatt li kienet qed issuq bil-mod ma jesenthiex mir-responsabilita' u anke jekk l-attur kien qed jeccedi fil-velocita' tieghu iktar milli kien imissu, l-kawza prossima ghall-incident kien il-fatt li l-konvenuta ma osservatx numru ta' regolamenti tat-traffiku. Sewwieq li jkun ghadu kif ghadda minn fuq *Stop Sign* ma jistax ma jinzammx responsabbli ghall incident.

Kif intqal fis-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell fl-ismijiet Maria Vella Galea vs Oreste Sammut (5 ta' Ottubru, 1998);

F'dan il-kuntest jassumi mportanza determinanti l-istop sign fil-punt mnejn ikun hiereg il-konvenut. Mhux biss ghax hu kjarament indikattiv lill-konvenut li kien ser jirfes fi triq principali imma ukoll ghaliex jimponi fuq il-konvenut l-obbligu li jieqaf ihares biex jesplora triq principali u ma jazzardax jirfes fuqha jekk mhux qabel ma jkun accerta ruhu li ppermetta t-traffiku fuq it-triq principali li jghaddi u li jkun jista' jirfes fuq it-triq principali bla ma jtellef b'xi mod lill-utenti tat-triq;

When coming from a side road into a main road, the driver or rider on vehicle should select such a moment as will allow him to enter the main road with safety. The Highway Code provides; "Give way to traffic on the major road. At uncontrolled

crossings, unless you have a clear view of the major road in both directions, stop before entering the major road." If there is a sign requiring traffic to halt or go slowly before entering a main road from a side road it is an offence to disobey the sign an evidence of negligence on the part of the driver. (*The Law of Negligence*, Charlesworth, 2nd Edition – pagni 82 *et seq*.)

Barra minn dan l-iskizz jindika car li l-konvenuta qasmet it-triq kollha tant li l-incident gara fil-genb tat-triq u ftit hija kredibbli l-verzjoni taghha li waqfet darbtejn – u anke jekk waqfet certament waqfet fl-iktar post hazin biex tevita l-habta.

Stabbilita din il-kwistjoni, irid allura jigi deciz l-ammont ta' danni li ghandhom jigu akkordati lill-attur in segwitu ghall-incident stradali msemmi. Dan il-Qorti ser taghmlu fuq l-iskorta tad-diversi sentenzi li nghataw mill-Qrati taghna in segwita tas-sentenza Butler vs Heard fl-1967.

L-attur qed jirreklama kemm *damnum emergens* u kemm *lucrum cessans*. Fir-rigward ta' l-ewwel, il-partijiet qablu permezz ta' verbal fis-seduta tal-10 ta' Gunju, 2005 illi l-mutur tal-attur gie dannegjat *beyond economic repair* u li l-valur tieghu kien ta' seba' mija u hamsin Lira Maltin (Lm750). Minn dan il-Qorti ser tnaqqas is-somma ta' mitt Lira Maltin (Lm100) ghall-hekk imsejjah *wreck value* u ghalhekk il-kumpens ghandu jkun sitt mija u hamsin Liri Maltin (Lm650). L-attur kellu ukoll hsara ohra billi nkisirlu t-telefon cellulari (hamsa u tmenin Lira Maltin {Lm85} skond id-dokument a fol 57) u mitt Lira Maltin (Lm100) spejjes medici (fol 58 u 59). Hallas ukoll tletin Lira Maltin (Lm30) biex issir l-istima tal-hsara (fol 60); b'kollox ghalhekk tmien mija u hamsa u sittin Liri Maltin (Lm865).

Naturalment hija dejjem il-kwistjoni tal-*lucrum cessans* li tipprezenta dejjem l-ikbar diffikoltajiet. Kif sewwa rrimarka l-attur fin-nota tal-osservazzjonijiet tieghu din il-Qorti kif

preseduta kellha diversi okkazzjonijiet tapplika r-regola adottata

mis-sentenza <u>Butler vs Heard</u> fl-1967 mill-Qorti tal-Appell u hekk ser terga taghmel f'din il-kawza. L-incident sehh fl-2002 meta l-attur kellu sitta u tletin (36) sena u ghalhekk illum hu ghandu sitta u erbghin (46) sena. It-tabib kirurgu kuranti tal-attur ikkalkola d-disabilita' tieghu in segwitu ghall-incident ghal hmistax fil-mija (15%) fil-waqt li l-espert inkarigat mill-Qorti l-kirurgu Mr. Sciberras ikkonkluda li din id-disabilita' hija ta' sittax fil-mija (16%). F'cirkostanzi simili l-Qorti tadotta l-istima tal-espert imqabbad minnha mhux ghaliex hija tiddistingwi bejn kirurgu u iehor izda ghal raguni strettament procedurali billi ma jaghmilx sens li l-Qorti tinnomina espert u mbaghad ma toqghodx fuq il-fehma tieghu sakemm ma jkollha xi raguni biex taghmel dan. F'dan il-kaz imbaghad id-differenza hija tassew minima u dan jikkonferma li l-kirurgi in kwistjoni prattikament qablu ma xulxin.

L-attur huwa disokkupat u ghalhekk il-Qorti ser tahdem l-ammont pagabbli ghad-danni a bazi tal-paga minima u cioe' sittin Lira Maltin (Lm60) fil-gimgha u tlett elef Lira Maltin (Lm3,000) fis-sena ghal perjodu ta' hmistax-il sena peress li qatt ma hemm certezza ta' kemm ikun baqghalu jahdem bniedem u iktar f'dan il-kaz meta l-attur ghadu disokkupat. Ghalhekk sittax fil-mija (16%) ta' tlett elef Lira Maltin (Lm3,000) ghal hmistax-il sena jammontaw ghal sebat elef u mitejn Lira Maltin (Lm7,200). Billi ghaddew tlett snin minn meta bdiet il-kawza il-Qorti ser tnaqqas ghaxra fil-mija (10%) minnflok is-soltu ghoxrin fil-mija (20%) minhabba li l-hlas qed isir f'daqqa (*lump sum payment)*. Ghalhekk l-ammont isir sitt elef, erba' mija u tmenin Liri Maltin (Lm6,480) li mieghu jizdiedu it-tmien mija u hamsa u sittin Lira Maltin (Lm865) fuq imsemmija ghal total ta' sebat elef, tlett mija u hamsa u erbghin Lira Maltin (Lm7,345).

Fir-rigward tal-ewwel eccezzjoni tal-konvenuta, din ukoll ser tigi michuda ghaliex il-hlas li ser jippercepixxi l-attur jaqa' fil-komunjoni tal-akkwisti u kwindi mart l-attur ghandha nteress fil-kawza.

Ghaldaqstant il-Qorti tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuta u tilqa' t-talbiet kollha tal-attur u tillikwida d-danni li sofra ghas-somma ta' sebat elef, tlett mija u hamsa u erbghin Lira Maltin (Lm7,345) u tikkundanna ghalhekk lill-konvenuta thallas lill-attur is-somma msemmija ta' sebat elef, tlett mija u hamsa u erbghin Lira Maltin (Lm7,345) u imghaxijiet legali li jibdew jiddekorru mill-lum stess. Tilqa' l-eccezzjonijiet tal-attur ghall-kontro-talbiet tal-attrici, liema kontro-talbiet huma ghalhekk michuda kollha u bl-ispejjes kollha tal-kawza komprizi dawk indikati fic-citazzjoni jithallsu mill-konvenuta.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------